

N:o 22.

Ank. till Riksd. kansli den 9 mars 1906, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om framläggande af förslag till bestämmelser i syfte att betrygga en ordnad hushållning med skog å viss enskild mark.

I en inom Första Kammaren väckt, till laguskottet hänvisad motion, n:o 6, anför herr *Jonsson*:

»Om än den i lag angående vård af enskildes skogar gällande bestämmelsen, att afverkning ej må så bedrifvas, att skogens återväxt uppenbarligen äfventyras, skulle komma att i sinom tid skärfas till något större effektivitet, ligger det dock i sakens natur, att en sådan skärpning aldrig kan komma därhän att tvinga den enskilde skogsägaren att införa en på uthållig afkastning grundad, ordnad skogshushållning.

Andra sätt för att åtminstone nå det målet med en del af de enskildes skogar måste därför uppsökas. Och på ett af dessa sätt har Riksdagen i sin skrifvelse n:o 166 till Kungl. Maj:t af den 19 maj 1904 anvisat vägen genom att söka medelst lagstiftningen bringa den skogsmark, som af åtskilliga korporationer kunde inköpas, i ordnad skogshushållning under skogsstatens kontroll. Denna skrifvelse torde ock omfatta den rätt, som enligt min mening en skogsvårds styrelse redan har att för tillgäng-

liga medel inköpa samt i kultur bringa sköflad skogsmark för skogsvårdsdistriktets räkning, vare sig nu annan kontroll öfver den framtida hushållningen än den, samma styrelse hade att utöfva, skulle anses behöflig eller ej. Det är nu visserligen godt och väl, om åtskillig skogsmark genom dylika inköp kunde komma under en ordnad skogshushållning, men af ännu större räckvidd och betydelse skulle det vara, om sköflad skogsmark i den enskilde ägarens hand kunde bringas i kultur och ordnad hushållning under därför verksam kontroll, ty därigenom, att de penningar, som eljest ginge åt för inköp af skogsmark, här kunde användas för kulturåtgärder, skulle minst dubbelt större areal skogsmark kunna kultiveras och exempel till efterföljd småningom uppstå i snart sagdt hvarje byalag.

Såsom bekant, hafva de flesta af landets skogsvårdsstyrelser i de inflytande skogsvårdsafgifterna rätt betydande medel disponibla för utförande af skogskulturen inom sina distrikt, men därvid gäller det att med dessa kulturer kunna ernå ett godt och varaktigt resultat, som dock med nu gällande lags mycket liberala bestämmelser rörande afverkningen icke är möjligt annat än i de undantagsfall, där skogsmarkens ägare både är så ekonomiskt situerad, att han *kan* och tillika *vill* genomföra en god hushållning med den till säljbara dimensioner komna ståndskogen. För att nu med hvad af dessa skogsvårdsmedel kan disponeras för kulturåtgärder å sköflad skogsmark kunna åstadkomma så mycket som möjligt, lär väl en skogsvårdsstyrelse beträffande sådan mark, som sköflats, efter det skogslagen i fråga trädte i tillämpning, se till, att afverkaren eller markens ägare, såvidt han ej saknar tillgångar, får hufvudsakligen bekosta markens återställande i skogbärande skick, men beträffande återigen sådan mark, som sköflats före den tiden, saknar skogsvårdsstyrelsen hvarje tvångsmedel mot vederbörande för ett dylikt återställande af marken i fråga. Här måste skogsvårdsstyrelsen således i de flesta fall vara beredd på att i hufvudsak bekosta markens återställande i skogbärande skick, i den mån medlen därtill förslå, men med uppenbar fara för att, så snart skogen ernått af-sättningsbar form, se resultatet af den bekostade kulturen väsentligen, ja, kanske i hufvudsak spolieradt, ty mot detta är skogslagen alldeles för svag. Icke heller kan en skogsvårdsstyrelse, genom att träffa särskildt aftal med den sköflade markens ägare om att blott en på uthållig afkastning grundad afverkning får äga rum på ett sålunda i skogbärande skick återställt område, komma till ett bättre resultat, enär laga former, för att å ett sådant aftal få bindande kraft emot tredje man för annat än på sin höjd

femtio år, nu saknas. Lika litet kan man hoppas, att en skogsvårdsstyrelse genom spridandet af upplysning och kunskap om de fördelar, en god skogshushållning medför, skall lyckas ernå ett godt resultat däraf, gentemot alla de tillfällen, då vare sig föräldrar till ett af sina barn öfverlåta sitt hemman eller efter föräldrarnas död ett af barnen köper hemmanet eller detta eljest säljes till oskyld person, då i regel skogen tillgripes för att få penningar till köpeskillingen.

Det måste därför vara en angelägenhet af vikt, att en lagstiftning kommer till stånd, hvarigenom, där ett aftal träffats mellan en skogsvårdsstyrelse och en ägare af sköflad skogsmark därom att, sedan efter eventuellt skedd markberedning styrelsen i skogbärande skick återställt området i fråga, ägaren å sin sida underkastar sig och kommande efterträdare att vid verkande äfventyr följa den på uthållig afkastning grundade hushållningsplan, som styrelsen för densamma bestämmer, detta aftal varder bindande emot äfven tredje man för framtiden. Någon större svårighet att åstadkomma en sådan lagstiftning och att finna form för det inskrifningsförfarande med aftalet, som torde blifva nödigt, bör ej här möta, då aftalet gäller en inskränkning i det fria förfogandet af ett skogsbestånd, som åstadkommits med allmänna medel och höjt egendomens värde till större säkerhet för eventuellt in-tecknad fordran, enär man ju icke bör befara, att en skogsvårdsstyrelse ej skall taga nödig hänsyn till en ekonomiskt fördelaktig hushållningsplan vid bestämmandet af dess omloppstid, hvadan de bestämmelser, som erfordras, torde kunna göras mera generella.

Belysande för huruvida en skogsvårdsstyrelse bör ha utsikter att kunna träffa sådana aftal, så långt medel för dess fullgörande finnas disponibla, är en af länsjägmästaren för det skogsvårdsdistrikt, hvars styrelse jag tillhör, mig lämnad approximativ uppskattning af skogens beskaffenhet inom det länet. Enligt de intryck han under sina besök i ett stort antal socknars skogar samt genom samtal med personer i olika orter erhållit, anser han sig kunna antaga, att af länets i enskildes ägo till 1,484,952 hektar beräknade, till skogsbörd dugliga utmark 690,949 hektar utgöras af kalafverkad eller eljest så sköflad mark, att återväxt därå icke utan plantering eller sådd kan beräknas. Och att denna mörka skildring icke torde vara öfverdrifven får ett visst stöd däraf, att en enda person salubjudit 7,000 hektar kalafverkad mark inom länet. Då nu medel för åstadkommande af sådan kultur på allra högst ett par tusen hektar årligen kunna disponeras, är det gifvet, att tillfällen till uppgörande af dylika

aftal icke böra saknas inom det distriktet. Och min tro är, att så skall blifva fallet i de flesta skogsvårdsdistrikten, äfvensom att den bild af skogarnas tillstånd, skogsvårdsstyrelserna komma att åskådliggöra, nog varder i allmänhet mera mörk, än hvad man nu vill antaga. Ty med skogsbeståndet har det under senaste 10 à 15 åren gått fort utför, därför att med dimensionernas nedgång i beståndet långt större antal träd än förut måst tillgripas för att erhålla en viss kubikmassa.

På grund af hvad här ofvan blifvit i korthet anfördt, hemställer jag, att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till de bestämmelser, hvarigenom, där på grund af aftal en ägare af sköflad skogsmark, emot att en skogsvårdsstyrelse åtagit sig att i skogbärande skick genom en eller annan åtgärd återförsätta den marken, förbundit sig att följa de bestämmelser och anvisningar för en skoghushållning med uthållig afkastning på dylikt område, styrelsen meddelar, att en sådan inskränkning i det fria förfogandet må allt framgent varda bindande emot vederbörande ägare eller innehafvare af den marken.»

Nödvändigheten för vårt land att, såvidt möjligt, i skogbärande skick bevara den till skogsbörd lämpliga marken torde numera vara så allmänt erkänd, att de till stöd därför anförda skäl ej behöfva vidare upprepas. Själftva skogskapitalet bör ej angripas, utan i stället så vårdas, att det kan lämna dess ägare en bestående afkastning. Endast på sådant sätt lærer möjlighet förefinnas att på världsmarknaden i längden bevara den ställning, vårt land för närvarande där intager. Med afseende å statens skogsmarker har också ofvanberörda hushållningsprincip genom lagstiftningen numera kommit till full tillämpning, vid enskilde tillhörig till skogsväxt tjänlig mark däremot icke på långt när i samma omfattning. Hvarje sträfvande att i skogbärande skick bevara jämväl denna måste därför anses vara värdt allvarligt beaktande, och ur denna synpunkt är föreliggande framställning synnerligen behjärtansvärd.

Under det arbete, statsmakterna på senare tid nedlagt på lösningen af frågan om åstadkommande i lagstiftningsväg af en god hushållning med de skogar, som för närvarande tillhöra enskilde, har det framhållits och allt klarare visat sig, att man med utsikt till framgång har egentligen två hufvudsakligen olika vägar att beträda för målets vinnande: å ena sidan

skapande i största möjliga utsträckning af så kallade gemensamhetsskogar med skogshushållning för uthållig afkastning, å andra sidan införande af bestämmelser, afseende skärpt kontroll å hushållningen med enskildes skogar.

Förstnämnda väg har ock af Riksdagen redan blifvit anvisad. År 1904 aflät Riksdagen nämligen i sådant syfte tvenne skrivelser till Kungl. Maj:t, i hvilka Riksdagen anhöll, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till de lagbestämmelser, som kunde finnas erforderliga och lämpliga att bereda *dels* delägare i häradsallmänning möjlighet att få med allmänningen för framtiden införlifva mark, som blifvit för sådant ändamål inköpt, *dels ock* kommuner, korporationer, byalag samt stiftelser och fonder, som afsåge allmänt ändamål, möjlighet att genom inköp af skogsmark eller annorledes bilda, bibehålla och utvidga gemensamhetsskogar. Det synes utskottet önskvärdt, att arbetet för vinnande af ifrågavarande viktiga syftsmål fortsättes på den sålunda anvisade vägen. Med skapandet af dylika för lämplig skogshushållning afsedda gemensamhetsskogar i allt vidare omfattning skulle säkerligen mycket vinnas för skogsvården i vårt land, ej blott genom tillvaron öfver hufvud af sådana skogskomplexer, utan äfven genom det goda exempel på rationell skogsskötsel, befintligheten af sådana skogar öfverallt i landet skulle erbjuda de kringboende enskilde skogsägarna. Motionären har ock förutsett, att skogsvårdsstyrelserna för närvarande skulle äga rätt att för skogsvårdsdistriktets räkning med tillgängliga medel inköpa samt i kultur bringa sköflad skogsmark. Befogenheten att inköpa mark kan måhända med hänsyn till lydelsen af 4 § mom. a i gällande förordning angående skogsvårdsstyrelser icke anses vara dessa tillerkänd, men det vore enligt utskottets mening för skogshushållningen värdefullt, om sådan rätt blefve dem tillagd och därigenom för vederbörande skogsvårdsdistrikt kunde skapas ett ytterligare slag af gemensamhetsskogar.

Äfven det andra medlet, skärpt kontroll å hushållningen med de enskildes skogar, har blifvit anlitat. En sådan skärpt kontroll afsågs med 1903 års lag angående vård af enskildes skogar. För vissa hemman i Norrland och Dalarne gäller äfven, att skog till afsalu ej får tagas annat än efter utstämpling i mån detta kan med bevarande af skogens bestånd medgifvas. — Vid 1903 års riksdag hemställde en motionär, att Riksdagen ville för sin del antaga eller i skrifvelse till Kungl. Maj:t begära framläggande af förslag till en lagstiftning, hvarigenom bolag och enskilda personer, som ägde skogar af mera betydande omfattning, ålades att bruka dessa enligt hushållningsplaner, som fastställts af vederbörande myndighet,

och jämväl andra förslag i samma riktning framkommo vid berörda riksdag. Olika meningar yppade sig emellertid om lämpligheten af dylika bestämmelser äfvensom angående deras räckvidd, med anledning hvaraf förslaget, som bifölls allenast af Andra Kammaren, men afslogs af den Första, fick förfalla, hvadan förfoganderätten öfver enskildes skogar i allmänhet ej inskränkts i vidare mån än 1 § i lagen angående vård af enskildes skogar gifver vid handen. Utskottet vill ej heller i detta sammanhang uttala sig angående lämpligheten af en sådan lagstiftning som den nyss antydda.

Den nu i motionen föreslagna lagstiftningen utgör, så att säga, en medelväg, hvarpå det åsyftade målet skulle vinnas. Vid bedömande af denna lagstiftnings värde bör enligt utskottets förmenande i främsta rummet tagas i öfvervägande, huruvida enskilde kunna antagas vara villiga att ingå ifrågavarande aftal. Hittills vunnen erfarenhet kan icke sägas ingifva stora förhoppningar i detta afseende. I skogskommitténs betänkande anföres härom bland annat: »De åtgärder, som från statens, landstingens och hushållningssällskapens sida vidtagits för den enskilda skogsvårdens främjande, hade hittills visat sig i det stora hela föga verk samma annat än i några få län», och, enligt hvad utskottet inhämtat, hafva inom flere län hushållningssällskapen under lång tid utgifvit stora summor för att uppmuntra den enskildes skogsskötsel genom kostnadsfri hjälp vid skogens vård samt tillhandahållande kostnadsfritt af skogsfrö till plantskolor och skogsplantor, utan att dessa sällskapens bemödanden lämnat mera afsevärda spår efter sig. Och dock må härvid bemärkas, att den enskilde skogsägaren för att komma i åtnjutande af nämnda för måner i regel icke haft andra förpliktelser med afseende å den planterade eller besädda markens skydd än i vissa fall uppehållande af stängsel kring densamma under viss tid till dess fredande från betes kreatur och dylikt. Om således, trots dessa billiga villkor, på många håll beredvilligheten till åtgärder för åstadkommande af uthållig skogsafkastning visat sig ringa, lär det knappast vara att förvänta, att intresset skulle ökas, därest markens ägare dessutom för den lämnade hjälpen skulle nödgas ingå ett aftal, hvarigenom han för sig och efterkommande ägare skulle i väsentlig mån inskränka rätten att fritt förfoga öfver egendomen. Ordnandet af det ifrågasatta inskrifningsförfarandet skulle måhända ock föranleda svårigheter och förvecklingar, som icke stode i skälighet förhållande till de därigenom uppnådda fördelarna. Med afseende härå och då beträdandet af den väg, motionären anvisat, synes utskottet vara ågnadt att leda skogsvårdsstyrel-

serna bort från de verksammare och säkrare åtgärder för en förbättrad skogsvård, som, enligt hvad ofvan anförts, borde bestå i skapandet för vederbörande distrikt af gemensamhetsskogar med skogshushållning för uthållig afkastning, hemställer utskottet,

att ifrågavarande motion ej må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 9 mars 1906.

På lagutskottets vägnar:

C. A. SJÖCRONA.
